

Силабус
навчальної дисципліни
Історія хорового мистецтва
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма Середня освіта (музичне мистецтво)
Спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Викладач (і)	Григор'єва Вікторія Вікторівна
Посилання на сайт	
Контактний тел.	0661031324
Е-mail викладача:	vickyvickyua@gmail.com
Графік консультацій	Онлайн консультації: цілодобово у Viber (+380661031324)

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
4/120	12	12	96	залік

Семестр: I

Мова навчання: українська

Ключові слова: хоровий твір, церковна хорова музика, мотет, мадригал, меса, реквієм, ораторія, кантата.

Мета та предмет курсу:

Мета - висвітлити історичні аспекти становлення й розвитку європейської та вітчизняної хорової культури; формування професійно-орієнтованого кругозору майбутнього викладача музичного мистецтва ЗВО; озброєння студентів просвітницькою інформацією щодо жанрів вітчизняного та зарубіжного хорового мистецтва, знаннями про загальні тенденції у світовому хоровому виконавстві; підготовка ерудованого та конкурентоспроможного фахівця у рамках загальноєвропейських культурних процесів.

Предмет – історичні аспекти розвитку вітчизняної та європейської хорової культури.

Компетентності та програмні результати навчання:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції*	Результати навчання
1	загальні	ЗК 2. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.	Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо.
		ЗК 3. Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.	Демонструє вміння застосовувати знання з музичної психології, педагогіки мистецтв, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.
		ЗК 6. Здатність розробляти та презентувати освітні проекти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.	Демонструє вміння застосовувати знання з музичної психології, педагогіки мистецтв, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області
2	фахові	ФК 4. Здатність особистості до усвідомлення мистецтва	Розуміє значущість культури і мистецтва для виховання і розвитку

		<p>як явища суспільного життя України та світу, засвоєння основних її закономірностей, стилів і жанрів до оволодіння засобами втілення художніх образів у виконавстві.</p>	<p>особистості, керується у своїй діяльності цінностями світової і національної музичної культури, принципами полікультурної толерантності, діалогу і співробітництва.</p>
		<p>ФК 8. Здатність екстраполювати національні, етнічні, регіональні соціокультурні цінності та традиції в освітнє середовище засобами мистецтва.</p>	

Зміст курсу:

Змістовий модуль № 1 Становлення та розвиток хорових жанрів у творчості зарубіжних композиторів.

Тема 1. Хорові твори малих форм у творчості європейських зарубіжних композиторів.

Зародження європейської професійної музики. Ранні жанри церковної хорової музики (християнська псалмодія, антифонний респонсорний спів, гімни). Григоріанський хорал, його специфіка. Історичне значення органуму. Поява багатоголосного хорового мотету в епоху Відродження. Жанри італійського Ars nova – качча, балада, мадригал. Роль нідерландського музичного мистецтва у становленні європейської хорової поліфонії та створення універсальних законів поліфонії. Жиль Беншуа як засновник бургундської хорової школи. Гійом Дюфаї та особливості духовних та світських жанрів у творчості. Представники фламандської школи – Окегем, Обрехт, Ізаак, Жоскен Дебре. Нові композиційні прийоми у творчості. Виникнення ліричного мадригалу (Вілларт, Аркадельт, Орландо Лассо). Еволюція у процесі історичного розвитку. Заснування римської школи (Дж. Палестрина, Дж. Габріелі). Духовні жанри та їх особливості. Шансон як прояв французького Відродження (Клеман Жанекен). Німецька хорова музика XVIII ст. (Генріх Шютц). Малі хорові форми у творчості європейських композиторів XIX століття (Л. Бетховен, К. Вебер, Ф. Шуберт, Ф. Мендельсон, Р. Шуман, Й. Брамс, Ф. Ліст, Б. Сметана, Ш. Гуно, Ж. Біізе, А. Дворжак, Е. Гріг, З. Фібіх, Г. Форе).

Тема 2. Розвиток жанрів меси та реквієму.

Меса як цілісна багаточастинна музична композиція. Її роль у музичній культурі епохи Відродження. Історія виникнення. Композиційна побудова меси та її стилістика. Фактура меси та принципи розвитку музичного матеріалу. Види циклів григоріанської меси (*proprium* і *ordinarium*). Структура меси з урахуванням поділу. Зміст частин меси *Ordinarium*. Меси Ласо, Палестрини, Дебре. Особливості хорової фактури. Зародження монодичних музичних форм та їх вплив на розвиток жанру меси (кантатна меса). Виникнення коротких мес на рубіжі XVII – XVIII століть. Структура та релігійне значення (А. Вівальді). Меси у творчості Й. Баха та Й. Гайдна. Особливості меси другої половини XIX ст. (Г. Берліоз, А. Тома, Ш. Гуно, К. Сен-Санс, Ф. Ліст). Реквієм як вид траурної заупокійної меси. Виникнення та основні відмінності від меси. Структура реквієму. Жанр реквієму у творчості композиторів XVI – XVIII ст. Структура реквієму В. Моцарта.

Змістовий модуль № 2 Розвиток хорових жанрів у творчості зарубіжних композиторів.

Тема 1. Еволюція ораторіальних жанрів у творчості європейських зарубіжних композиторів. Витоки жанру ораторія. Лауди – побутові хвалебні піснеспіви. Діалогізована форма лауд. Розвиток ораторії в Італії: вульгарна та латинська ораторія. Демократичність та загальнодоступність вульгарних ораторій. Літургійний мотет як історичний попередник латинської ораторії. Латинська ораторія у творчості Дж. Кариссими («Ієвфай», «Суд Соломона», «Валтасар»). Жанр ораторії у творчості Г. Шютца, А. Скарлатті, Г. Генделя, Й. Баха.

Тема 2. Становлення та розвиток кантати та суміжних з нею хорових жанрів. Кантата як самостійний циклічний жанр хорової музики. Загальні форми кантат і ораторій: речитативи, арії, вокальні ансамблі, хори, інструментальні інтермедії. Специфічні риси кантати: тяжіння до світських сюжетів, ліричність та камерність.

Змістовий модуль № 3 Культурно-історична періодизація українського хорового мистецтва.

Тема 1. Становлення та розвиток хорового жанру. Становлення вітчизняної професійної хорової традиції в контексті церковнослов'янської хорової культури XI-XV століть. Розвиток хорового мистецтва в XVI-XVII століттях в контексті секуляризації мистецтва, відродження національних культурних традицій, гуманізації освіти. Знаменний розспів у 16 – 17 століттях. Строчний спів. Київський розспів. Реформа знаменного співу. Духовна пісенна творчість. Псалми і канти. Музична характеристика і тематика кантів. Г.С. Сковорода і канти.

Тема 2. Становлення та розвиток хорового жанру. Хорова творчість в контексті жанрово-типологічних ознак партесного концерту Церковний партесний спів. Восьмиголосний партесний концерт. М.П. Дилецький. Зародження ознак національного хорового стилю в творчості композиторів М.

Дилецького, І. Календи, К. Коновського, О. Лешковського, Г. Львовського. Дванадцятиголосний партесний концерт. Класичний духовний хоровий концерт. Перші професійні хори та їх значення у розвитку хорової культури.

Змістовий модуль № 4 Історичні етапи розвитку вокально-хорового мистецтва України XVIII - XIX століття.

Тема 1. Хорове мистецтво у XVIII столітті – першій половині XIX століття. Жанр хорового концерту у творчості композиторів М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя, С. Дегтярьова. Еволюція хорового мистецтва в другій половині XIX століття (М. Лисенко, П. Сокальський, Я. Степовий, К. Стеценко).

Тема 2. Професіоналізація хорового виконавства в Україні. Розвиток професійної хорової музики в Україні на території Київської Русі. Відкриття перших співочих шкіл. Хоровий спів у програмі братських шкіл. Започаткування партесного багатоголосся у Києво-Печерській Лаврі. Іван Снігурівський – реформатор церковного співу. Формування хорових колективів світського характеру (друга пол. XIX ст.). Роль у професіоналізації хорового виконавства О. Нижанківського, А. Вахнянина, К. Стеценко, П. Козицького, М. Леонтовича, Я. Яциневича, М. Вериківського.

Змістовий модуль № 5 Українське хорове мистецтво XX століття.

Тема 1. Диригентсько-хорові школи України другої половини XX ст. Культурознавчі та історико-педагогічні аспекти функціонування хорових шкіл (львівська, одеська, київська та харківська). Специфічні регіональні традиції, естетичні установки, звукові еталони епохи, комплекс педагогічних принципів.

Тема 2. Неоміфологізм як естетичне явище і художньо-стильова течія в українському хоровому мистецтві. Музичний неоміфологізм у професійно-хоровій традиції другої половини XIX століття (М. Лисенко) – XX століття (В. Губаренко, Л. Грабовський, М. Скорик, Є. Станкович). Його зв'язок із полістилістичними тенденціями постмодернізму. Естетичні засади неоміфологізму та стильові ознаки неоміфологічних творів. Використання сучасних композиторських технік (серіалізм, алеаторика, пуантилізм, додекафонія, пантематизм). Міфологічна символіка хорової опери “Золотослов” Л. Дичко. Рапсодія “Обереги” Ю. Алжнева в проєкціях міфопоетичного світосприйняття.

Змістовий модуль № 6 Жанрові та стилістичні особливості сучасного хорового мистецтва.

Тема 1. Жанр реквієму в хоровій музиці XX ст. Функціонально-структурні різновиди реквієму в сучасній українській хоровій культурі. Реформація Реквієму. Еволюція реквієму як музичного жанру. Літургічні ознаки реквієму в творах М. Шука, О. Щетинського, В. Манника. Сюїтний принцип організації реквієму (твори Ю. Шамо, В. Зубицького, В. Пацери).

Тема 2. Хорове виконавство у 20 столітті.

Національна заслужена капела бандуристів України ім. Г. Майбороди.
Національна заслужена академічна хорова капела України «Думка».
Академічний хор ім. П. Майбороди Національної радіокомпанії України.
Національний заслужений академічний український народний хор України ім.
Г. Верьовки. Муніципальна академічна чоловіча хорова капела України ім. Л.
Ревуцького.

Тема 3. Форми хорового виконавства (хорові студії та хорові театри).
Хоровий театр як нетрадиційна форма хорового виконавства. Передумови
розвитку хорового театру у сучасній музичній культурі. Традиційні шляхи
театралізації хорової музики у творчості композиторів ХХ ст. Нові форми
театралізації хорової музики у контексті візуально орієнтованої музичної
культури ХХ ст. Персоналії сучасного хорового мистецтва. Члени спілки
композиторів України (І. Алексейчук, М. Волинський, Г. Гаврилець, В. Гайдук,
Ю. Іваненко, В. Полева, В. Степурко, В. Стеценко, Б. Фільц) та їх творчі
доробки.

Методи навчання:

- метод наочно-слухового показу (демонстраційний метод);
- метод стильового аналізу музичного твору;
- контекстний аналіз хорового твору;
- метод емоційної драматургії;
- методи художньої демонстрації та художнього ілюстрування;
- біографічний метод;
- метод культурологічного аналізу;
- інформаційно-узагальнюючий метод;
- пояснювально-стимулюючий метод.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика курсу ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог до студента при вивченні дисципліни (правила поведінки на заняттях, пропуски, користування мобільним телефоном тощо).

Навчальні заняття мають практико-орієнтоване спрямування та засновані на моделюванні ситуацій та умов роботи, наближених до реальної діяльності студента під час педагогічної практики або самостійної роботи.

Перевірка розуміння та засвоєння теоретичного навчального матеріалу відбувається методом тестового контролю за допомогою Google-сервісу під час поточних занять або самостійної роботи студентів із використанням мобільних гаджетів. Підсумковий контроль здійснюється у вигляді музичної вікторини.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

Технічне (ноутбук, мультимедійне обладнання); програмне (Microsoft Office (Power Point, Word), Zoom, Moodle (<https://edu.bdpu.org/>), репозитарій (<http://surl.li/alumbz>); наочність (мультимедійні презентації, навчальні фільми)

Система оцінювання та вимоги:

№ з/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Сума балів
1	Відвідування лекцій	2	6	12
2	Відвідування практичних занять	2	6	12
3	Робота на практичному занятті (в тому числі доповідь, виступ, повідомлення, моделювання навчальних ситуацій)	2	6	12
4	Самостійна робота (виконання домашнього завдання)	3	13	39
5	Тестування та музична вікторина	34	1	34
Усього без урахування коефіцієнта 109 балів. Коефіцієнт (1,09)				
6	Підсумковий контроль – залік	100	1	100

Максимальний рейтинговий показник становить **100 балів** (з урахуванням коефіцієнту 1,09)

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ДИСЦИПЛІНИ

I семестр

Форми та зміст поточного контролю (за темами)

Змістовий модуль 1. Становлення та розвиток хорових жанрів у творчості зарубіжних композиторів.

Тема 1. Хорові твори малих форм у творчості європейських зарубіжних композиторів – *від 0,5 до 3 балів* за самостійне опанування матеріалу відповідно плану СР у мудлі; *від 0 до 2 бали* за присутність на лекції; *від 0 до 4 балів* – за підготовлену доповідь на практичному занятті.

Тема 2. Розвиток жанрів меси та реквієму – *від 0 до 2 бали* за присутність на лекції; *від 0 до 4 балів* - за письмове виконання теоретичних питань та практичних завдань й самостійний аналіз основної та додаткової літератури; *від 0,5 до 3 балів* за самостійне опанування матеріалу відповідно плану СР у мудлі.

Змістовий модуль № 2 Розвиток хорових жанрів у творчості зарубіжних композиторів.

Тема 3. Еволюція ораторіальних жанрів у творчості європейських зарубіжних композиторів - *від 0 до 3* - за виконання теоретичних та практичних завдань; *від 0 до 2 бали* за присутність та активність на лекції.

Тема 4. Становлення та розвиток кантати та суміжних з нею хорових жанрів. – *від 0 до 2 бали* - за присутність та активність на лекції, *від 0 до 3 балів* – за якісно підготовлене самостійне заняття.

Змістовий модуль № 3 Культурно-історична періодизація українського хорового мистецтва.

Тема 5. Становлення та розвиток хорового жанру. Знаменний розспів. Духовна пісенна творчість – *від 0 до 2 бали* - за присутність та роботу на лекції, *від 0 до 4 балів* – за підготовлену доповідь, виступ на практичному занятті, активну участь у обговоренні питань

практичного заняття та моделюванні навчальних ситуацій, **від 0 до 3 балів** – за якісно підготовлене самостійне заняття.

Тема 6. Становлення та розвиток хорового жанру - **від 0 до 2 бали** за присутність на лекції, **від 0 до 3 балів** – за якісно підготовлене самостійне заняття.

Змістовий модуль № 4 Історичні етапи розвитку вокально-хорового мистецтва України XVIII - XIX століття.

Тема 7. Хорове мистецтво у XVIII столітті – першій половині XIX століття. - **від 0 до 4 балів** за підготовлену доповідь, виступ на практичному занятті, активну участь у обговоренні питань практичного заняття та моделюванні навчальних ситуацій, **від 0 до 3 балів** – за якісно підготовлене самостійне заняття.

Тема 8 Професіоналізація хорового виконавства в Україні - **від 0 до 3 балів** за самостійний аналіз відповідної літератури та написання реферату у межах заданої теми.

Змістовий модуль № 5 Українське хорове мистецтво XX століття

Тема 9. Диригентсько-хорові школи України другої половини XX ст. - **від 0 до 3 балів** – за докладний аналіз диригентсько-хорових шкіл України визначеного періоду та підготовка презентації.

Тема 10. Неоміфологізм як естетичне явище і художньо-стильова течія в українському хоровому мистецтві - **від 0 до 4 балів** за присутність та активність на практич. занятті. **Від 0 до 3 балів** - за аналіз хорових творів у межах самостійної роботи.

Змістовий модуль № 6 Жанрові та стилістичні особливості сучасного хорового мистецтва.

Тема 11. Жанр реквієму в хоровій музиці XX ст. - **від 0 до 3 балів** – за опрацювання теоретичних питань та письмове виконання аналізу обраного твору за наданою схемою, за виконаний конспект відповідно до завдань самостійної роботи; за самостійний аналіз основної та додаткової літератури й вміння робити висновки після завершення роботи.

Тема 12. Хорове виконавство у 20 столітті - **від 0 до 4 балів** за присутність та активність на практич. занятті, **від 0 до 3 балів** – за підготовлену презентацію щодо визначеного музичного колективу.

Тема 13. Форми хорового виконавства - **від 0 до 3 балів** – за опанування теоретичних питань самостійної роботи, за самостійний підбір аудіо та відео матеріалу щодо форм хорового виконавства.

Здобувач освіти може **підвищити оцінку** шляхом виконання індивідуальних завдань та роботу із цифровими освітніми платформами.

Критерії оцінювання практичних завдань

Максимальний бал отримує здобувач вищої освіти, який виконує завдання, зазначені у практичній роботі у повному обсязі, використовуючи рекомендовану літературу; виконані практичні завдання підтверджує самостійно підібраними аудіо- зразками. Виконує завдання, використовуючи творче мислення, отримані знання та власний музично-педагогічний досвід. Вміє робити висновки та аналізувати недоліки. Обов'язково є присутнім на практичному занятті.

Мінімальний бал (1) – отримує здобувач вищої освіти, який виконує завдання, зазначені у практичній роботі частково або на вибір, не підтверджуючи їх виконання аудіо зразками.

Не отримує балів (0) здобувач освіти, який не відвідував практичні заняття, та не виконував завдання самостійної роботи.

Критерії оцінювання теоретичних знань

З основ теоретичних знань здобувач другого рівня вищої освіти отримує **максимальний бал**, якщо в повному обсязі володіє навчальним матеріалом та спеціальною термінологією, глибоко розкриває зміст теоретичних питань під час усних виступів та письмових відповідей. Використовує обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішує усі тестові завдання.

Мінімальний бал отримує здобувач вищої освіти, який не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності, не користується спеціальною музикознавчою термінологією. Правильно вирішує меншість тестових завдань.

Не отримує бали (0 б) здобувач, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та спеціальну термінологію. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Максимальний бал отримує здобувач вищої освіти, який засвоїв теоретичний матеріал, що винесений на самостійну роботу, застосовує для оформлення результатів самостійної роботи не тільки рекомендовану, а й додаткову літературу та творчий підхід; чітко володіє понятійним апаратом, та методом слухового аналізу; використовує їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Оформлення результатів самостійної роботи повинно бути логічним та послідовним, а головне самостійним та творчим.

Мінімальний бал отримує здобувач вищої освіти, який не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання, не досконало володіє основними поняттями та положеннями навчальної дисципліни, невпевнено орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутній самостійний та творчий підхід до виконання завдань.

Не отримує бали здобувач вищої освіти, який не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє знання історичного матеріалу.

Список рекомендованих джерел

Базова

1. Бенч-Шокало О. Г. Український хоровий спів: Актуалізація звичаєвої традиції: навчальний посібник. К.: Ред. журн. "Укр. Світ", 2002. 440 с.
2. Горбенко С. Українська дитяча хорова література. К.: НПУ, 2004. Ч. 2. 270 с.
3. Гулеско І. І. Національний хоровий стиль: навч. посібник. Х., 1994. 43 с.
4. Коломоєць О.М. Історія та теорія українського хорового мистецтва: навч. посіб. Дніпро: Ліра, 2023. 288 с.
5. Корній Л. Історія української музики. Частина третя. ХІХ ст. Підручник. Київ-Нью-Йорк: Видавництво М.П. Коць, 2001. С. 252-275.
6. Прядко О.М. Історія розвитку вокально-хорового мистецтва України : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2024. 120 с.
7. Шейко В. М. Історія української культури: монографія. Х.: ХДАК, 2001. 400 с.

Допоміжна

1. Бурега В. В. Из истории хора Киевской Духовной Академии в ХІХ – начале ХХ века / Труды Київської Духовної Академії. К., 2010. № 12. С. 226–245.
2. Бермес І. Хорове мистецтво ХVІІ–ХVІІІ ст.: засади функціонування (на прикладі Києво-Могилянської академії). Молодь і ринок. 2011. № 9 (80). С. 82–87.
3. Бурбан М. Українські хори та диригенти. Дрогобич : Посвіт, 2007. 668 с.
4. Кузьмінський І. Реформа церковного співу митрополита Петра Могили у Києві. Українська музика. 2018. № 2 (28). С. 5–11.
5. Лащенко А.П. Українське хорове мистецтво ХХ ст. / Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського. Музичне виконавство. Вип. 14. Кн. 6. К.; 1999. С. 18 - 31.
6. Синкевич Н. Київська хорова школа: етапи становлення та розвитку. Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Івано-Франківськ, 2009. Вип. 15-16. С. 232–238.

Інформаційні ресурси

1. <http://bdpu.org/library.html>
2. <http://edu.bdpu.org/>
3. <https://dspace.bdpu.org.ua/home?tl.page=1>
4. <http://surl.li/wibtev>
5. Музика (український інтернет-журнал) – <http://mus.art.co.ua/viktoriya-polova>